

Anvendelse af videnskabelig Nomenklatur.

Af BERNT LØPPENTHIN.

For Dyrkere af Zoologien er den videnskabelige Nomenklatur en uundværlig Støtte. Udenforstaaende kan undertiden opfatte den som en besværlig Etikette med mange Finesser og Spidsfindigheder, men ingen Forsker, der vil arbejde systematisk med Tingene, kommer uden om den, og naar den bruges paa rette Maade, er den en meget stor Lettelse for Oversigt og Forstaaelse, ikke mindst for Videnskabsmænd af forskellig Nationalitet, der ikke forstaaer hinandens Sprog.

Fra LINNÉ's Tid til Slutningen af 19. Aarhundrede har de forskellige Forskere i altfor høj Grad givet Navne efter eget Fordogtbeholdende. Der var ingen faste Regler for Nomenklaturen; derved har mange Former faaet et Væld af Synonymer, der kunde være undgaaet, og dertil fik mange af disse saa fast Fodfæste i Litteraturen, at de var og er meget vanskelige at udrydde igen. For at bringe Orden i dette Virvar nedsattes den internationale Kommission for zoologisk Nomenklatur paa 3. internationale Zoologkongres i Leyden 1895, og siden da er der ryddet godt op i de benyttede Navne, ingenlunde altid uden Modstand og Kritik. Ornithologien er vel en af de Grene, hvis ikke den Gren indenfor Zoologien, hvor disse Ting er mest gennearbejdet; imidlertid har Diskussionens Bølger ofte nok gaaet højt, ikke mindst blandt vor Tids danske Ornithologer, hvoraf mange gerne slavisk vilde følge HERLUF WINGÉ's Fortegnelse over Danmarks Fugle fra 1906, en udmærket Fugleliste, men de videnskabelige Navne stred mod de internationale Regler for Nomenklatur, hvorefter en Form altid skal passere under den ældste Betegnelse, for saa vidt den ikke er givet før 1758, det Aar LINNÉ udsendte 10. Udgave af *Systema naturae*. Dette Værk anvendes som første Grundlag for den videnskabelige Nomenklatur, og for at forebygge enhver Misforstaaelse regner man dets Udgivelsesdato til 1. Januar 1758. Navne, der er givet før den Tid, tages ikke i Betragtning. Der skal dog altid være en nogenlunde brugbar Beskri-

velse af den paagældende Form. Et Navn uden nogensomhelst Kommentarer — Nomen nudum — anerkendes ikke.

Er man nogenlunde sikker paa at have en ny og ubeskrevet Form for sig, giver man den selvfølgelig et nyt Navn ved Omtalen, men det maa først ske efter indgaaende Litteraturstudier, og — i særlig høj Grad hvis det drejer sig om en Underart (Race) — maa der indgaaende Materialestudier til. Selvfølgelig kan det hænde, at en nybeskrevet Form ved nærmere Eftersyn er kendt og tidligere beskrevet i den trykte Litteratur; Korrekturen, Manuskripter og Museumsetiketter anerkendes ikke. Da bliver det sidst givne Navn Synonym, og kun det første bør anvendes. Helt vil det saaledes aldrig kunne undgaaes, at Synonymer fremkommer, men de kan begrænses stærkt, naar Forskerne gennemgaa Litteraturen, som de skal.

Alle overordnede Inddelinger skrives med Stort Begyndelsesbogstav, saaledes Række (Hvirveldyr, *Vertebrata*), Klasse (Fugle, *Aves*), Orden (Spurvefugle, *Passeres*), Familie (Kragefugle, *Corvidae*) og Slægt (Allike, *Coloelus*); de mere indskrænkede Begreber Art (Europæisk Allike, *C. monedula*) og Underart (Halsbaandallike, *C. m. soemmeringii*) skrives med lille Begyndelsesbogstav. Betegnelsen Race = Underart er for Zoologen et Udtryk for, at en Dyrebestand i et vist Gebet viser nærmere angivne Karakterforskelligheder fra Populationerne i andre Egne indenfor Artens Udbredelsesomraade. En Fase er et Udtryk for et vist Fremtoningspræg, der er til Stede hos et vist større eller mindre Antal Individuer af en Art, men den danner aldrig en selvstændig Bestand. Faserne har sjældent faaet selvstændige Navne, men sker det, kan det betegnes ved et „var.“ (varietas). Et godt Eksempel er Ringlomvien; de faa øjestrubede Lomvier, der findes i Bestanden paa Ert-holmene vil saaledes kunne betegnes *Uria aalge intermedia* var. *ringvia*. Egentlig er Ordet Race en daarlig Betegnelse, da den er tvetydig. Alle Husdyrracerne kan set med zoologiske Øjne kun opfattes som Faser; derfor er Betegnelsen Underart nok saa god for den zoogeografiske Race. Frugtavl-lerne bruger Ordet Sort, der dækker samme Begreb som Zoologernes Fase.

Er særlig Nøjagtighed paakrævet, tilføjes Navnet paa den

Forsker, der først har givet det sidste Navn i den paagældende Betegnelse. Forfatternavnet forkortes gerne paa passende Maade; saaledes bliver M. TH. BRÜNNICH til BRÜNN., A. REICHENOW til RCHW. osv. Der er dog ikke faste Regler her; Forkortelserne skal blot være kendelige, men man kan ogsaa skrive Navnet fuldt ud. Det skal dog nævnes, at 2 paa Navngivningens Omraade overordentlig virksomme Mænd, LINNÉ og CHR. L. BREHM, gerne simpelthen skrives som henholdsvis L. og BR. Saafernt Originalbeskrivelsen er givet under et andet Slægtsnavn end det, der er anvendt i den paagældende Omtale, sættes Autornavnet i Parentes. Spætmejsen beskrev LINNÉ under samme Slægtsnavn som det nu anvendte; derfor benævnes Fuglen *Sitta europaea* L. Lunden omtalte han som *Alca arctica*; hvorfor vi i Dag skriver *Fratercula arctica* (L.).

De videnskabelige Betegnelser er som bekendt altovervejende hentet fra Latin, men ogsaa Græsk har givet betydelige Bidrag saavel som talrige andre Sprog. Navnene skal dog selvfølgelig altid være omskrevet med latinske Bogstaver, og i de allerfleste Tilfælde anvendes latiniseret Form. Dette sidste er dog ikke nødvendigt. Saaledes er Artsnavnet for Kortnæbbet Gaas *Anser brachyrhynchus* BAILL. latiniseret; Stokanden hed hos LINNÉ *Anas platyrhynchos*, altsaa med bibeholdt græsk Stavemaade; latiniseret vil Stokandens Navn skrives *Anas platyrhyncha*. Paa dette Punkt kan Navngivningen nok forårsage nogen Inkonsekvens, hvilket særlig kan illustreres ved den Behandling den græske Betegnelse for Ørn, *ἄετός*, har faaet. Kongeørnen hedder *Aquila chrysaëtos*, Fiskeørnen *Pandion haliaëtus*, mens endelig Havørnens Slægtsnavn — den samme Glose som Fiskeørnens Artsnavn — skrives *Haliaëtus*, og Dværgørnens Slægtsnavn skrives *Hieraaëtus*, altsaa 4 forskellige Skrivemaader for „Aëtos“.

Af LINNÉ's Artsnavne er et betydeligt Antal skrevet med stort Begyndelsesbogstav; disse behandles som Egennavne og maa ikke bøjes i grammatikalsk Henseende. LINNÉ kaldte Ringduen *Columba Palumbus*; den hedder derfor stadig *C. palumbus* L., ikke „*C. palumba*“. Storspoven benævnedes LINNÉ *Scolopax Arquata*; nu kaldes Fuglen *Numenius arquata*. Den gamle Skrivemaade med store Bogstaver i Artsnavnene oprettholdes ikke, lige saa lidt som hvis Arts- eller Racenavnet er

afledet af et Personnavn; Pibesvanen hedder *Cygnus bewickii*, Halsbaandalliken *Coloeus monedula sommeringii*. Det skal dog her bemærkes, at Botanikerne skriver et Artsnavn med stort, hvis det er afledet af et Personnavn, men selvom den botaniske og den zoologiske Nomenklatur følger nogenlunde de samme Regler, er de dog ikke afhængige af hinanden. 2 Dyr kan ikke have samme Slægtsnavn, derimod meget vel et Dyr og en Plante; Digesmutten og Skærmpflanzen Billebo hedder saaledes begge *Oenanthe*; dette søges dog saa vidt muligt undgaaet. Tillægsord, der anvendes som Arts- eller Racenavne, bøjes, hvis den paagældende Form opføres under en anden Slægtsbetegnelse end oprindelig. Saaledes kaldte LINNÉ den Lille Stormsvale *Procellaria pelagica*; nu hedder Fuglen *Hydrobates pelagicus* (L.).

Af Pladshensyn kan man forkorte et eller flere Ord i en videnskabelig Betegnelse og nøjes med at anføre det første Bogstav. Dette bruges navnlig, hvor det af en Tekst fremgaar som selvfølgeligt, hvad man skal læse, og i Opremsninger som f. Eks.: Krikand, *Anas c. crecca*, Atling, *A. querquedula*, Stokand, *A. p. platyrhynchos*. Det sidste Ord i Betegnelsen skal dog altid skrives helt ud; man skriver ikke *Troglodytes t. t.*, men *Troglodytes t. troglodytes*.

Et Par Eksempler paa Navnedannelse skal gives:

Agerhønen hed hos LINNÉ (1758) *Tetrao Perdix*. 1760 opstillede BRISSON (*Ornithologia*, Bd. 1, pp. 26 og 219) en særlig Slægt *Perdix*, men det ansaas ikke dengang for rigtigt at benytte samme Glose i Arts- og Slægtsbetegnelsen, hvorfor man kaldte Fuglen *Perdix cinerea*. Imidlertid skal efter de gældende Regler LINNÉ's Artsnavn bruges, da det er det ældste, og Arten skal hedde *Perdix perdix* (L.). 1892 beskrev REICHENOW den iberiske Agerhøensepopulation som en særlig Form, *Perdix hispaniensis*. Imidlertid drejer det sig kun om en Underart af den Agerhøne, der ogsaa forekommer i Danmark, hvorfor den maa have Betegnelsen *Perdix p. hispaniensis* RCHW., og Nominatformen, den nordeuropæiske Agerhøne med Sted for Originalbeskrivelsen — *Terra typica* — i Sverige, faar automatisk Artsnavnet gentaget som Racenavn og kommer til at hedde *Perdix perdix perdix* (L.). LINNÉ's Slægtsnavn *Tetrao* han ikke bruges for Agerhønen, da Slægtens Type er Tjuren, *Tetrao urogallus* L.

Som et andet Eksempel kan gives de 4 Former af Ravne-slægten *Corvus*, som LINNÉ omtaler (1758, p. 105): 1. *C. Corax* (Ravnen), 2. *C. Corone* (Sortkragen), 3. *C. frugilegus* (Raagen), 4. *C. Cornix* (Graakragen). Da *Corvus corone* jo er omtalt før paa Siden end *C. cornix*, har dette Navn Prioritet, og da der jo ingen fysiologisk Forskel er mellem Sort- og Graakragen — det er 2 Underarter af samme Racekreds, 2 Racer af samme Art — maa Sortkragen hedde *Corvus c. corone* L., Graakragen *C. corone cornix* L.

Meget sjældent kan Slægts- og Racebetegnelse være ens og Artsnavnet et andet Ord, men der foreligger ingen Uregelmæssighed her; Reglerne er nøje fulgt. Det gælder saaledes Gulirirken, der tilhører samme Racekreds som Kanariefuglen. Begge er beskrevet af LINNÉ, Kanariefuglen først; den kaldte han 1758 (p. 181) for *Fringilla Canaria*. 1766 omtaler han i 12. Udgave af *Systema naturae* (p. 320) Gulirirken som *Fringilla Serinus*. Slægten *Serinus* blev første Gang beskrevet 1816 af K. L. KOCH (*System der baierischen Zoologie*, p. 228—29); Fuglen blev her kaldt *Serinus hortulanus*, et Navn den gik under i mange Aar. Da Slægtsnavnet *Fringilla* er forbeholdt Ædelfinkerne, maa KOCH's Betegnelse *Serinus* anvendes som det ældste brugbare Slægtsnavn. Det gyldige Artsnavn bliver LINNÉ's fra 1758 (*F. Canaria*) og som Racenavn LINNÉ's fra 1766 (*F. Serinus*). Gulirirken kommer saaledes til at hedde *Serinus canaria serinus* (L.), Kanariefuglen *S. c. canaria* (L.).

Ofte er Navnene byttet om eller er havnet paa helt andre Arter end de paagældende Originalbeskrivelser viste hen til, og ofte har disse Synonymer eller forkerte Navne i den Grad sat sig fast, at de har vist sig meget vanskelige at udrydde. I Litteraturen, i Museer og private Samlinger staar Navnet *Strix flammea* i stor Stil som Betegnelse for Sløruglen, men den Fugl, PONTOPPIDAN beskrev som *Strix flammea* 1763, første Gang Navnet findes paa Tryk, er Mosehornuglen. Som Type for Slægten *Strix* staar imidlertid Natuglen, *Strix aluco* L., og Mosehornuglen maa henføres til den 1779 af J. C. SCHAEFFER (*Elementa ornithologica*, Nr. 67, Tvl. 22) opstillede Slægt *Asio*, hvortil Skovhornuglen er Type. Mosehornuglen maa derfor hedde *Asio flammeus* (PONT.). Sløruglen har hverken LINNÉ eller PONTOPPIDAN omtalt. Arten blev første Gang beskrevet

1769 fra Norditalien af SCOPOLI (Annus I. Historico-naturalis, p. 21) som *Strix alba*. 1828 omtalte BILLBERG (Synopsis fauna Scandinaviae, I, Tvl. A) Sløruglen som *Tyto flammea*, men dette Artsnavn var som bekendt givet Mosehornuglen 65 Aar i Forvejen og maa derfor kasseres. Det første brugbare Navn for den Slørugleform, der ogsaa lever i Danmark, blev givet 1831 af CHR. L. BREHM (Handbuch der Naturgeschichte aller Vögel Deutschlands, p. 106), der kaldte Fuglen *Strix guttata*. Som det ældste brugbare Slægtsnavn maa BILLBERG's antages, og vor Slørugle kommer saaledes til at hedde *Tyto alba guttata* (BR.), mens Nominatformen, *Tyto a. alba* (SCOP.), er den lyse Race, der yngler i Sydeuropa og paa de Britiske Øer.

I enkelte Tilfælde kan det nok være praktisk ikke at holde for strengt paa Nomenklaturreglerne. Som Eksempel herpaa kan gives den Forvirring Betegnelsen *Turdus musicus* har været Aarsag til. 1758 beskrev LINNÉ (p. 169) tydelig nok Vindroslen under dette Navn, idet han baade omtaler de rustbrune Sider og den lyse Stribe over Øjet. 1766 har han imidlertid skiftet Mening (Systema naturae, 12. Udgave, p. 292); hans *Turdus musicus* her er godt nok Sangdroslen. Vindroslen kalder han *Turdus iliacus* og anfører ved den de samme, ovenfor nævnte Karakterer fra hans *Turdus musicus* fra 1758, men dette anerkendes ikke som lovligt; et Navn, der er givet med en utvetydig Karakteristik, maa ikke forkastes, end ikke af Forfatteren selv. *Turdus musicus* L. er Vindroslen! Igennem Aarene har imidlertid LINNÉ's Betegnelser fra 1766 været almindeligt benyttet for de 2 Drosselarter. *Turdus iliacus* er et udmærket Navn, der ikke rummer Kilde til Fejltagelse, men Betegnelsen *Turdus musicus* har givet Anledning til saa talrige Misforstaaelser og desværre navnlig i de sidste Aartier, efter at man er begyndt at tage mere haandfast paa at skabe en ensartet Nomenklatur efter Reglerne, at man har foreslaaet — bl. a. paa 8. internationale Ornithologkongres i Oxford 1934 — at se bort ikke blot fra Vindroslens Forret til dette Navn, men fra Betegnelsen overhovedet. Vindroslen kan man saaledes kalde *Turdus musicus* L., men benævnes den *Turdus iliacus* L. er enhver Fejltagelse udelukket. For Sangdroslen kan *Turdus musicus* selvfølgelig ikke bruges; den maa have

TURTON's Betegnelse fra 1807 (The British fauna, I, p. 35)
Turdus ericetorum.

Hvis man navnlig iagttager Fuglene paa Ekskursioner i Naturen, er den videnskabelige Nomenklatur ikke altid af væsentlig Betydning; her vil de gode danske Navne oftest være fuldt ud tilstrækkelige. Uundværlig er den derimod, hvis man vil gaa dybere til Bunds i Sagerne og studere den systematiske og zoogeografiske Litteratur, men den skal helst bruges nogenlunde rigtigt, naar den skal have den store internationale Betydning, der tilsigtes.

Litteratur.

International rules of zoological nomenclature. Proceedings of the Biological Society of Washington, vol. 39, p. 75—103.

Gransangerens (*Phylloscopus collybita collybita* (VIEILL.) og *Phylloscopus collybita abietinus* (NILSS.)) Forekomst i Danmark.

Af HJALMAR ØSTERGAARD CHRISTENSEN.

With a summary in English.

(Dansk zootopografisk Undersøgelse vedrørende Fugle.
Beretning Nr. 11).

Gransangeren er en Fugl, som har været forholdsvis lidt omtalt i Litteraturen, og i det hele taget vides der kun lidt om dens faktiske Optraeden i Danmark. Forf. har derfor ment, at det kunde være berettiget at fremkomme med en Sammenfatning over dens Forekomst her i Landet.

Gransangeren hører yderligere til de Fugle, hvis første Ynglen inden for vort Lands nuværende Grænser omtrent kan tidsbestemmes til Midten af forrige Aarhundrede, og siden da har den været i stadig Tiltagende, hvilket gør en Undersøgelse yderligere interessant.

Den foreliggende Afhandling er baseret paa Litteraturstudier, Oplysninger fra en Del fugleinteresserede Mennesker og egne Optegnelser. Oplysninger fra andre er dels indhentede